

บทที่ ๕

สรุปและเสนอแนะ

สรุป

การห้ามกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบทั้งในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือหลังพ้นจากตำแหน่งเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประสงคฺจะให้บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้มีการนำเรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมมาบัญญัติไว้ในหมวด ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติไว้เป็น ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบหนึ่งเป็นการห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๐ ส่วนรูปแบบหนึ่งเป็นการบัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมายหรือกฎข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๓

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมทั้ง ๒ รูปแบบ ตามที่ได้นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดังกล่าว จะมีการบังคับใช้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะเหมือนกัน คือ มีผลบังคับใช้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในขณะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ถึงสองปี ทั้งยังได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืนเป็นความผิดและต้องรับโทษทางอาญาด้วย แต่ก็มีสิ่งที่แตกต่างกัน คือ ในกรณีของการห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการตามมาตรา ๑๐๐ นั้น จะมีผลบังคับถึงคู่สมรสด้วย แต่ในส่วนของการห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดมิควรได้ตามมาตรา ๑๐๓ นั้น เป็นการห้ามเฉพาะตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

นอกเหนือจากตามบทบัญญัติของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว เรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

ยังมีบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ๆ ด้วยคือ ทั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองท้องถิ่น กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ รวมทั้งประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ด้วย ซึ่งได้มีบทบัญญัติในเรื่องการจัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบเหมือนกับที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่จะมีความแตกต่างกันบ้างเกี่ยวกับกลไกที่นำมาใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ผู้ได้กระทำการอันเป็นการจัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมนั้น กล่าวคือกฎหมายส่วนใหญ่ยกเว้นกฎหมายที่มีบทบัญญัติลงโทษทางอาญา จะบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้กระทำหรือเคยกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนตามที่กฎหมายกำหนดต้องพ้นจากการเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่นั้น หรือจะดำรงตำแหน่งหน้าที่นั้นไม่ได้ตามแต่กรณี แต่สำหรับกลไกหรือมาตรการที่นำมาใช้บังคับหรือควบคุมมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตนั้น คือ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำการฝ่าฝืนเป็นความผิดและต้องรับโทษทางอาญา ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญา

ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณากำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้ามดำเนินกิจการตามมาตรา ๑๐๐ ของกฎหมายนี้บัญญัติไว้ และที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ประกาศกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแล้วมีเพียง ๒ ตำแหน่ง คือ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ซึ่งมีผลทำให้ขณะดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งไม่ถึงสองปีต้องห้ามดำเนินกิจการในลักษณะนี้

๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

๓) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรง

หรือทางอ้อม หรือเป็นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

ทั้งให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสดังกล่าวเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ประกาศกำหนดไปแล้ว ถือได้ว่าเป็นตำแหน่งของ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ประเภหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งประกอบด้วย ๑) นายกรัฐมนตรี ๒) รัฐมนตรี ๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๔) สมาชิกวุฒิสภา ๕) ข้าราชการการเมืองอื่น ๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยเหตุนี้จึงยังมี “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ที่เหลือ รวมทั้งเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังมิได้ประกาศกำหนดตำแหน่งต้องห้ามดำเนินการในลักษณะดังกล่าวข้างต้น

ในเฉพาะส่วนของการพิจารณาคำหนดให้ตำแหน่งของ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ใดให้เป็นตำแหน่งที่ต้องห้ามดำเนินการตามความในมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตนั้น มีกรณีที่เหมาะสมที่จะได้พิจารณาด้วย คือ

๑) คุณลักษณะตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องห้ามดำเนินการในแต่ละกิจการจะต้องอยู่ภายในกรอบหรือขอบเขตที่กฎหมายได้กำหนดไว้ด้วย คือ ตามมาตรา ๑๐๐ (๑) กรณีการเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ และมาตรา ๑๐๐(๒) กรณีการเป็นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐนั้น ต้องเป็นกรณีที่ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นผู้มีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดีในองค์กรของรัฐนั้น ๆ การให้คำนึงถึงการมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานที่ตนสังกัดตามความในมาตรา ๑๐๐(๑)(๒) ดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่ต้องพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ด้วย เช่น บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจ

หน้าที่ในทางบริหารราชการของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการ และกฎหมายจัดตั้งองค์การปกครองท้องถิ่นแต่ละประเภทที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นไว้ เป็นต้น

ในกรณีการรับสัมปทาน คงถือไว้ซึ่งสัมปทาน การเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะเป็น การผูกขาดตัดตอนจากหรือกับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นตาม ความในมาตรา ๑๐๐(๓) นั้น ไม่มีความปรากฏในลักษณะเป็นการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมี อำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้แต่อย่างใด ดังนั้น โดยทั่วไปแล้ว หากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองตำแหน่งใดต้องห้ามดำเนินการตามความในมาตรา ๑๐๐ แล้ว ย่อมมีผลทำให้ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองในตำแหน่งนั้น ๆ ต้องห้ามรับสัมปทาน การคงไว้ซึ่งสัมปทาน การเข้าเป็น คู่สัญญาในลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนจากหรือกับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นตามความในมาตรา ๑๐๐(๓) นี้ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงเรื่อง การมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบ ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๐(๑) และ (๒) และ ขณะเดียวกันการห้ามตามกรณีนี้มีลักษณะเป็นการห้ามกระทำการทั่วราชอาณาจักรไม่จำกัดว่าต้อง เป็นพื้นที่ใด ประการสุดท้าย กรณีการเข้าไปเป็นผู้มีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจเอกชน ตามมาตรา ๑๐๐(๔) เป็นกรณีที่กฎหมายได้บัญญัติ สำหรับใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ของหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติหน้าที่เป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการกำกับ ดูแล ควบคุมหรือตรวจสอบธุรกิจเอกชน การห้ามดำเนิน กิจการในลักษณะนี้ต้องพิจารณาตามกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้อำนาจรัฐเข้าไปควบคุม กำกับดูแล ตรวจสอบการประกอบธุรกิจของเอกชนแต่ละประเภท เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน การ ธนาคาร การขนส่ง การสื่อสาร การบริการ การศึกษา การอุตสาหกรรม อาวุธยุทโธปกรณ์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งตามกฎหมายเหล่านี้อาจจะไม่มีบทบัญญัติให้ “ผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง” บางประเภท เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการ กำกับ ควบคุมดูแลธุรกิจเอกชน แต่โดยทั่วไปแล้ว กฎหมายเหล่านี้จะกำหนดไว้ชัดเจนว่ามีเจ้าหน้าที่ ของรัฐตำแหน่งใด รวมทั้งการบัญญัติให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายเหล่านี้มีอำนาจแต่งตั้ง พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย

๒) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประสงฆ์ห้าม กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมนั้น หมายถึง บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ซึ่งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไว้ใน

ลักษณะเดียวกัน ยกเว้นเฉพาะ “ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น” ที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้บัญญัติในลักษณะจำกัดเฉพาะผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น “ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด” โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งถึงปัจจุบันนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนด เช่น กรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท โดยเหตุนี้จะมีเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารและสมาชิกสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ดังกล่าวเท่านั้นที่จะเป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามกฎหมายนี้ ส่วนผู้บริหารและสมาชิกสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท จะมีใช่ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามความหมายของกฎหมายนี้ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ให้คำนิยามของคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” มีความหมายรวมถึง “ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ด้วย ดังนั้น ไม่ว่าผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นจะเป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามกฎหมายนี้หรือไม่ ก็จะไม่มีผลเป็นการห้ามมิให้ผู้นำตำแหน่งดังกล่าวมาพิจารณากำหนดให้เป็นตำแหน่งต้องห้ามดำเนินกิจการต่าง ๆ ตามมาตรา ๑๐๐ ที่กล่าวไว้ข้างต้นแต่อย่างใด การที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้บัญญัติในลักษณะเป็นการแยกให้มีผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น เป็นผลเกี่ยวเนื่องกับจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมาก ทำให้มีผู้บริหารและสมาชิกขององค์กรปกครองท้องถิ่นมีจำนวนมากด้วย หากจะมีการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามกฎหมายบางเรื่อง เช่น การแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน จะทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้ยากและมีประสิทธิภาพเป็นเรื่องที่ยากและอาจจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีปัญหาตามมาด้วย โดยเหตุนี้การจะกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องห้ามดำเนินกิจการตามความในมาตรา ๑๐๐ จึงต้องพิจารณาด้วยว่าจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีปัญหาหรือไม่ อย่างไรด้วย

ข้อเสนอแนะ

การห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมนั้น โดยทั่วไปแล้วมีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินกิจการในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่แล้ว แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันก็ยังคงมีความประสงค์หรือเจตนาที่ให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้มีการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องห้ามดำเนินกิจการ

ในลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมด้วย และจนถึงในปัจจุบันที่ได้มีการศึกษาเรื่องนี้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ประกาศกำหนดไปแล้ว ๒ ตำแหน่ง คือตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และตำแหน่งรัฐมนตรีดังกล่าวมาแล้ว โดยเหตุนี้จึงยังคงมีตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและยังไม่มี การประกาศกำหนด คือ

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๒) สมาชิกวุฒิสภา

(๓) ข้าราชการการเมืองอื่น ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการการเมืองตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภาและกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ได้แก่

๑. ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

๒. ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี

๓. ที่ปรึกษารัฐมนตรีและที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

๔. เลขานุการนายกรัฐมนตรี

๕. รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง

๖. โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

๗. รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

๘. เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

๙. ประจำสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

๑๐. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

๑๑. ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

๑๒. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๑๓. รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๑๔. เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๑๕. ประธานที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๑๖. ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๑๗. เลขานุการประธานสภากรุงเทพมหานคร

๑๘. เลขานุการรองประธานสภากรุงเทพมหานคร

๑๙. ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา

๒๐. ที่ปรึกษารองประธานรัฐสภา

๒๑. ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา
๒๒. ที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร
๒๓. ที่พิจารารองประธานวุฒิสภา
๒๔. ที่พิจารารองประธานสภาผู้แทนราษฎร
๒๕. เลขานุการประธานรัฐสภา
๒๖. เลขานุการรองประธานรัฐสภา
๒๗. เลขานุการประธานวุฒิสภา
๒๘. เลขานุการประธานสภาผู้แทนราษฎร
๒๙. เลขานุการรองประธานวุฒิสภา
๓๐. เลขานุการรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
๓๑. เลขานุการผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ประกอบด้วย
 ๑. ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 ๒. เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 ๓. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 ๔. ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี
 ๕. เลขานุการนายกเทศมนตรี
 ๖. สมาชิกสภาเทศบาล
 ๗. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
 ๘. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
 ๙. เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
 ๑๐. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 ๑๑. สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร
 ๑๒. สมาชิกสภาเขต
 ๑๓. ที่ปรึกษานายกเมืองพัทยา
 ๑๔. เลขานุการนายกเมืองพัทยา
 ๑๕. สมาชิกสภาเมืองพัทยา

นอกเหนือจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ควรกำหนดห้าม
เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ได้ให้คำนิยามของคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ว่าหมายถึงผู้ดำรง

ตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานหรือบุคคลที่ปฏิบัติงานใน
 รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ซึ่งก็คือ
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ และรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างส่วนราชการ
 หรือหน่วยงานของรัฐและบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจปกครอง
 ของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ
 รัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐ รวมถึงกรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรีกระทำการอันเป็นการขัดกัน
 ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและส่วนรวมด้วยเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง
 ราชอาณาจักรไทย และที่สำคัญ คือ เมื่อมีการประกาศตำแหน่งทั้งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 และของเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐไปแล้วจะต้องพิจารณากำหนดให้มีมาตรการหรือการดำเนินการใด ๆ
 ที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย